

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 5.

ROČNÍK XV.

KVĚTEN 1934

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Brig. gen. Jiří Birula a podplukovník gšt. František Pobunek.

F. Šteidler:

Milan Rastislav Štefánik a naše armáda.

(K 4. květnu 1934.)

V den patnáctého výročí náhlého a tragického skonu generála Štefánika, kdy více než jindy vyniká živá spojitost památné mohyly na Bradle s osudy našeho národního celku, je to především československá armáda, která má zvláštní důvody, aby vzpomínala zesnulého národního bohatýra s hlubokou úctou a vděčností, a vzdala upřímný hold jeho památce. Vrcholné dílo Štefánikova života, vykonané v čtyřletém boji za svobodu, je zajisté tak úzce spjato s počátky našeho vojska, s jeho organizací i s vítěznou účastí ve světové válce, že je lze právem označiti za základní součást naší obnovené národní brannosti.

Štefánikova životní příprava a předválečná vědecká činnost se arci netýkala vojenství, ale některé znalosti, zejména v oboru leteckém, se mu dobře uplatnily i ve službě válečné. Ač byl tělesně sláb a chatrného zdraví, které ho zbavovalo povinnosti vojáka v poli, nechtěl zůstat jen pouhým divákem a pasivním účastníkem velikého válečného zápasu, do něhož se dobrovolně přidružili po boku spojeneckých mocností i naši zahraniční krajané, a vyžádal si přidělení k francouzské aviatice. Tím se začíná jeho závažná a jistě jedinečná vojenská kariéra, vedoucí rychlým vzestupem od prostého vojáka až po generála a vojenského ministra... Svou brannou spoluúčast ve válce chápal Štefánik od počátku jako národní, lidskou i mravní povinnost a plnil ji i za nejtěžších podmínek, až téměř do úplného sebeobětování.

Již v patnáctém roce podal svými leteckými výkony na francouzské frontě skvělý příklad služební iniciativy i osobní statečnosti, což nezůstalo ovšem bez vlivu ani na prestiž našich prvních dobrovolníků v spojeneckých státech. Z francouzského bojiště dostává se potom na vlastní žádost do Srbska, aby se tam na rakousko-uherském bojišti mohl utkat s vlastním nepřítelem rodné země. A ještě před odchodem na Balkán, v létě roku patnáctého, pokouší se zvýšiti význam československé účasti ve světové válce originálním návrhem na zřízení zvláštního leteckého oddílu, složeného z vybraných dobrovolníků původní české rotý „Nazdar“

Cizinecké legie. V širším zájmu spojeneckého válečného tábora hledí spojití naše národní osvobozenécké snahy s nejbližšími nám snahami národa srbského, a československá eskadrila, vyslaná Francií na pomoc srbské armádě na Balkán, měla býti právě výrazným ukazovatelem slovanské součinnosti v společném díle protiněmecké koalice i vhodným nástrojem naší revoluční propagandy nad vojsky i územím rakousko-uherské monarchie. Tento návrh, jistě velmi pozoruhodný, zejména jako eventuální protějšek bojové účasti České družiny v armádě ruské, nebyl sice uskutečněn, ale Štefánikovu vlivu se přece podařilo, že aspoň několik našich dobrovolníků se vycvičilo ve Francii na vojenské letce, a stali se tak prvními československými představiteli tohoto druhu zbraní již ve světové válce. Lety na srbské frontě, spojené s nesmírnými obětmi osobními, rozmnožily sice znamenitě válečnou slávu Štefánikovu na prospěch celé naší osvobozenécké akce, ale na druhé straně zhoršily jeho tělesný stav do té míry, že se musil vzdáti další vojenské služby, a mohl jen výjimečně, při své podivuhodné, nadměrné vůli, ovládaající slabé a choré tělo, vykonati ještě několik letů, které považoval se zřetelem na náš odboj za nezbytně nutné. Tak ještě v šestnáctém roce létal nad rakousko-italskou frontou, rozhazuje československé propagační letáky, a ani v pozdějších letech se nevzdával svého zamilovaného snu, postavit vlastní letectvo, které by sloužilo především propagační službě nad československými zeměmi.

To bylo ovšem již v době, kdy zaujímal jedno z nejvýznačnějších míst v našem revolučním hnutí, jako místopředseda Masarykovy zahraniční Národní rady. A dovedl-li předtím s krajní sebekázní přilnouti k vojenské službě v poli, kterou pokládal se svého hlediska pro naši věc za nezbytnou, věnoval se i v nové své funkci opět cele intenzivní a nejvýš odpovídné vůdčí práci politicko-diplomatické a vojensko-organisační.

Je známo, že postavení velké československé armády, jako nejdůležitějšího prostředku a zároveň nejvýraznějšího představitele našich politických cílů, bylo od počátku hlavní péčí našich zahraničních vůdců. Štefánikovy známosti a styky s vlivnými osobnostmi spojeneckých států, zesílené ještě předchozími úspěchy jeho vlastní vojenské služby, ukázaly se neocenitelným pomocníkem v diplomatickém jednání o rozšíření stávajících československých útvarů na autonomní armádu a o její mezinárodní uznání. Ve všech téměř spojeneckých státech, kde bylo lze očekávati praktické umožnění naší branné revoluce, zasahoval Štefáník poněkud osobně jako plnomocník Národní rady, získával s jedné strany rozhodující činitele spojeneckých vlád, s druhé strany pak nové československé dobrovolníky z řad kolonistů a válečných zajatců. Tak tomu bylo ve Francii, Rusku, Itálii, Srbsku, Rumunsku i v Americe. K hlavním Štefánikovým zásluhám v této věci dlužno přičísti zásadní svolení francouzské vlády k zřízení československého vojska ve Francii, dosažené již v červenci r. 1916, a pak ovšem historicky významnou smlouvu s italskou vládou z 21. dubna 1918, kterou byl zřízen československý dobrovolnický sbor v Itálii. Posledním velkým úkolem Štefánikovým byla jeho cesta na Sibiř k nejmohutnější složce naší zahraniční armády, k legiím ruským, které po vítězné anabasi v létě roku osmnáctého se ocitly vinou chaotického ruského prostředí v kritické situaci a potřebovaly vůdčí ruky, stejně vlídné jako autoritativní, která by jim pomohla překonati vnější i vnitřní nesnáze a využití jejich vojenské moci a slávy ve prospěch nově budované branné moci republiky. Tehdy byl Štefáník již

na nejvyšším místě své podivuhodné vojenské kariéry, jako generál a první československý ministr války.

Nebylo mu však osudem dopráno, aby v této funkci mohl sloužiti svému národu i po skončení zahraniční akce. Vojenské letadlo, zbraň, kterou tolik miloval a s níž byl za války spojil tolik ohnivých plánů, skvělých úspěchů i osobních obětí, přineslo mu nakonec tragickou, ale nevědní smrt...

Svou osvobozenickou činností, zvláště svou péčí o armádu i svým osobním příkladem v praktické vojenské službě, ukazoval Štefánik cestu k dobytí i zabezpečení naší státní svobody. Věděl, že konec světové války není ještě počátkem světového míru a že brannost národa, vytvořená zahraničními legiemi, bude se musit státi trvalou složkou našeho státního života, nemá-li býti dosažený úspěch válečných let jen historickou epizodou. Jeho mohyla na Bradle — nový Blaník na slovenské půdě — stavi proto před svědomí národa jak vysokou cenu obětí, jimiž se svoboda vykupuje, tak i mravní příkaz k plnění branných povinností, které jsou nezbytné k udržení a zabezpečení národního bytí.

Stanoviště velitele v moderním boji.

„Tajemství války kotví v tajemství spojení.“ — Napoleon.

Volba tak zvaného SV. vyžaduje na velitelích a štábech všech stupňů značného důmyslu a pochopení jeho veškeré důležitosti, zejména při přípravě k příští válce.

Naše zkušenosti ze světové války nás všechny nutí věnovati této otázce dost pozornosti, aby se neopakovaly tak časté chyby, kterých jsme se dopustili sami, nebo kterých jsme byli očitými svědky ve válce 1914—1918.

Nesprávné umístění velitelských stanovišť nejenže přispívalo k neúspěchu a ztěžovalo vedení boje, nýbrž známe dost případů ze studia různých válek, že tyto okolnosti způsobily zmar operací i největších rozsahů!

17. srpna 1870 rozhodl se Moltke svěsti rozhodnou bitvu v prostoru Gravelotte - St. Privat. Podle svého plánu chtěl zaměstnati svým pravým křídlem Francouze čelně, kdežto svým levým křídlem obchvátit pravé nepřátelské křídlo, které předpokládal u Amanvillers. Ačkoli se rozhodl hledat rozhodnutí na svém levém křídle (Gardovy a XII. sbor), přes to zůstává hlavní německý stan na křídle opačném, a poněvadž i kníže Bedřich Karel byl rovněž dosti vzdálen od místa, kde došlo k urputnému zápasu nejzazších sborů jeho armády, nebyla ve skutečnosti tato bitva v svých nejtěžších okamžicích ani řízena!

Vše bylo přenecháno iniciativě podřízených velitelů armádních sborů (zejména XII.), kteří nejsouce náležitě usměrňováni, ztráceli čas, měli velké ztráty a svých úspěchů nemohli ani využít.

Těžce otřesené německé sbory nocovaly na bojišti a teprve ráno po ústupu Francouzů seznalo německé velitelství neobyčejný dosah svedené bitvy, o jejíž konečný úspěch nemělo ovšem zásluh.

Víme, že se stejné chyby dopustil i Moltke mladší r. 1914 v známé bitvě na Marne, kterou rovněž, poněvadž byl vzdálen se svým SV. skorem